

Foto: Gustaf Helsing

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

Svenska
kyrkan

Svenska kyrkans färdplan för klimatet

”Lova Herren, min själ!
Mäktig är du, Herre, min Gud,
i höghet och härlighet är du klädd,
du sveper dig i ljus som i en mantel.”

Så ståtligt börjar psalm 104 i Psaltaren. Strax därefter följer en uppräknings av allt det goda som Gud ger, dagligen och stundligen. Gud låter källor rinna upp och ger vatten åt markens vilda djur. Gud låter jorden mättas och gräs växa för boskapen. Gud sänder mörkret och låter solen gå upp när det blir morgon. Då går människan ut ”till sina sysslor och arbetar tills kvällen kommer”.

Psalmen skildrar en skapelse i harmoni. Symboliskt och poetiskt beskriver den världens och människans förutsättningar, både materiellt och existentiellt. Hela skapelsen hänger ihop och är en komplex väv av födelse och död, odling och skörd, utveckling och förnyelse. Ingen del kan leva utan andra delar. Också människan har en plats och uppgift i skapelsen. Hon är sammanlänkad med annan materia och andra varelser; formad av jord från marken som det heter i en av Bibelns skapelseberättelser (1 Mos 2:7).

Teologiskt uttryckt kan vi säga att psalm 104 beskriver människan som medarbetare i Guds skapelse. Historiskt sett kan vi konstatera att människan skött sin uppgift med blandad framgång. Skapelsen behöver respekteras och vårdas för att kunna fortleva. Mark, vatten och naturresurser behöver hanteras med måttfullhet och behärskning. Men i klimatkrisens tid är det uppenbart att denna balans har satts ur spel. Idag ser vi konsekvenserna av hur människan genom århundraden gått över sina egna och skapelsens gränser. Det är särskilt tydligt i relationen mellan människor i överflöd och fattigdom. Priset för västvärldens materiella expansion och konsumtion betalas av människor i andra delar av världen. Klimatkrisen är ingenting som ligger i framtiden – den är redan här. Den är gemensam men orättvist fördelad. Vi ser det i torka, översvämningar, massmigration, överbelastade storstäder, konflikter om begränsade naturresurser och politiska system som sviktar.

Vad är kyrkans uppgift i denna tid? I kyrkoordningen heter det att församlingens grundläggande uppgift är att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Syftet är ”att människor ska komma till tro på Kristus och leva i tro, en kristen gemenskap skapas och fördjupas, Guds rike utbreddas och skapelsen återupprättas”. Allt annat som församlingen gör ”är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift”. Vi ser att kyrkans arbete med klimatfrågor går tillbaka på denna fundamentala skrivning om församlingens uppdrag och syfte.

På ett handfast plan handlar kyrkans uppgift om att som organisation göra rätt. Här pågår sedan länge ett intensivt arbete, inte minst inom ramen för färdplan för klimatet. Varje dag arbetar församlingar, pastorat, stift och nationell nivå för att Svenska kyrkan ska bidra till en hel värld. En annan viktig uppgift är kunskap och kommunikation. Svenska kyrkan och andra religiösa samfund har en god och ofta unik insyn i hur klimatförändringarna påverkar människors dagliga liv. Våra partnerkyrkor i Indien och Filippinerna berättar om hur extremvärme och översvämningar lamslår hela samhällen. Det är viktig kunskap när en global politik ska utformas med rättvisa och människors utsatthet i fokus. Kyrkans uppgift handlar också om att tillsammans med andra – kyrkor, religiösa samfund, organisationer och politiska företrädare inom och utanför landets gränser – föra samtal om vilka värden som ska bygga liv och samhällen. Det handlar om alla människors rätt till ett värdigt liv. Den livsstil som råder i vår del av världen är inte längre möjlig, utan måste ersättas av mer hållbara värden och sätt att leva. Människan behöver hela skapelsens livsväv för sin existens.

I *Ett biskopsbrev om klimatet* konstaterar Svenska kyrkans biskopar att det som gör klimatfrågan existentiellt svårhanterad är "att den är diffus och konkret på samma gång". Klimatfrågan rymmer ett kollektivt ansvar och långa tidslinjer som kan göra ämnet abstrakt. Samtidigt är den konkret och tiden är oroande kort. "När denna spänning mellan diffust och konkret förbli obearbetad uppstår lätt en blandning av passivitet och resignation – en sorts klimatdepression som lägger hinder i vägen för den handlingskraft som behövs idag", skriver biskoparna.

I Svenska kyrkans teologiska tradition har förkunnelsen en särställning. Orden eller språket är de verktyg vi har för att tala om verkligheten så som den faktiskt ser ut. Så är det också i klimatkrisens tid. Att beskriva den globala uppvärmningens orsaker och djupgående konsekvenser är att utkräva ansvar för den situation där världen befinner sig. Det är samtidigt ett sätt att bryta det känsloläge som biskopsbrevet kallar klimatdepression. En realistisk verklighetsbeskrivning, hur svårsmält den än är, ger möjlighet att handla vilket i sin tur löser upp passivitet och hopplöshet. Ord och handling står inte i motsats till varandra, utan klagör och driver på i samma riktning.

Att tala klarspråk om ansvar och behovet av handling är nödvändigt, men kyrkans uppdrag är inte i första hand att tala om människans misslyckande, brister och felgrepp. I evangelisk-luthersk tradition är ordens uppgift alltid att befria. Traditionellt uttryckt talar vi om att förlåta synd och lösa människan från den skuld som tynger henne. Biskoparna påminner om gudstjänstens logik som också är förkunnelsens logik. I gudstjänstens syndabekännelse erkänner vi att vi har del av världens bortvändhet från Gud. I förlåtelsen lyfts skulden av och vi kan räta på ryggen. "Evangeliet gör det lättare att andas", skriver teologen Gustaf Wingren.

Martin Luther beskriver en rörelse från Gud till medmänniskan. När jag får förlåtelse och befrias från min skuld, befrias jag också från min självupptagna oro att inte räcka till eller vara god nog. Då kan mitt intresse och engagemang riktas utåt, mot världen och medmänniskan. Poängen med denna reformatoriska rörelse (från Gud till medmänniskan) är att arbetsuppgifter inte behöver sökas. Medmänniskan står framför oss. Gud ger oss upprättelse och frihet att bistå medmänniskan i våra vanliga liv. Traditionellt talar vi om att tjäna vår nästa. Ordet "kallelse" uttrycker denna grundläggande teologiska insikt: att vi är kallade att tjäna i de sammanhang vi befinner oss. Tillspetsat uttryckt kan vi säga att nästan har rätt till min tjänst.

I klimatkrisens tid behöver vi inte leta efter vår nästa. Medmänniskan finns över hela jorden och hennes behov framträder tydligare än någonsin och med glasklar skärpa. Men tanken på nästan är vidare än så. Idag är hela skapelsen vår nästa som ropar efter handling. Det är en kallelse som är omöjlig att inte höra.

Färdplanens förutsättningar

Svenska kyrkans färdplan för klimatet initierades genom ett beslut av Kyrkomötet 2018, och antogs av kyrkostyrelsen 2019 efter en gemensam beredning av Svenska kyrkans nationella nivå och stiftens. Färdplanen skapar en gemensam klimatstrategi för hela Svenska kyrkan och svarar på biskoparnas uppmaningar i *Ett biskopsbrev om klimatet*.

Svenska kyrkans färdplan för klimatet har tre övergripande effektmål som ska uppnås senast år 2030. Klimatfrågan är närvarande i de flesta av kyrkans verksamheter, såsom i den grundläggande uppgiften, fastigheter, begravningsverksamhet, inköp och i det internationella arbetet. För att tydliggöra hur olika verksamheter kopplar till färdplanen har den delats in i åtta målområden. Vägen till effektmålen år 2030 är också uppdelad i tre etapper. Den första etappen pågick från 2020 till och med 2023, den andra påbörjas 2024 och pågår till och med 2027 och den sista planeras pågå från 2028 till och med 2030. För varje etapp utvecklas nya etappmål. Målen i färdplanen ska uppfyllas gemensamt av församlingar och pastorat, stift och nationell nivå. Det kräver att alla bidrar, men bidragen kan se ut på olika sätt. Det är centralt att samverka, och att både dela med sig av och anamma varandras goda lösningar. Församlingarna och pastoraten har en hög grad av självbestämmande och fattar egna verksamhetsrelaterade beslut. Stiftens roll är att främja och ha tillsyn över församlingar/pastorat. Nationell nivå stödjer stiftens arbete. På klimatområdet innebär

det att nationell nivå och stiften kommer att stödja, främja och inspirera ett klimatarbete för hela Svenska kyrkan och även bidra till att uppnå målen i egen verksamhet.

Etappmålen kan uppfyllas genom en mängd olika åtgärder, som kan genomföras av församlingar, pastorat, stift, prästlönetillgångarna och nationell nivå. På hållbarhetsportalen på Kornet (intranätet) finns exempel på åtgärder, samt vägledningar och verktyg som stödjer genomförandet av färdplanen. Viktigt är att även arbeta innovativt genom att prova nya metoder, arbetssätt och tekniker. Miljödiplomering är ett verktyg för systematiskt arbete som kan användas för samtliga målområden. Stift och församlingar uppmuntras att följa upp sin klimatpåverkan. Det sammantagna resultatet av arbetet följs upp, utvärderas och kvalitetssäkras kontinuerligt av Svenska kyrkans nationella nivå och stift genom enkäter, uppföljningssystem och datainhämtning. Uppföljningsmetoder och redovisning behöver vidareutvecklas allteftersom mer kunskapsunderlag blir tillgängliga.

Färden fortsätter

Under den första etappen har framsteg skett inom alla målområden, vilket är en bra start på den längre färden mot effektmålen. För att vi ska uppnå effektmålen till 2030 är det dock av största vikt att klimatarbetet fortsätter oförtrutet. Klimatnödläget är globalt. Det gör att alla krafter behöver samverka lokalt, nationellt och globalt. Svenska kyrkan har under lång tid varit engagerad i Kyrkornas Världsråd, Lutherska Världsförbundet och ACT-alliansens arbete för klimat och hållbarhet. Dessa globala allianser fortsätter vara viktiga aktörer för samverkan för klimaträttvisa och omsorg om hela skapelsen. Samverkan med andra samhällsaktörer är också viktigt. Klimatförändringarna hotar även de arktiska urfolkens livsvillkor. Svenska kyrkan behöver som en del i det fortsatta arbetet med färdplan för klimatet öka sin kunskap om konsekvenserna av klimatförändringar och behov av klimatanpassningar i Sápmi.

Etappmålen för den andra etappen tar avstamp från resultaten i den första etappen och återspeglar prioriterade mål utifrån aktuellt nuläge och befintlig kunskap. I vissa fall tas etappmålen från föregående etapp vidare med liknande målformuleringar. I andra fall inkluderas nya frågor och mål som är nödvändiga att adressera. Andra etappens mål försöker i högre grad fokusera på resultaten snarare än på verktygen. Vissa mål i etapp ett som fokuserade på enskilda aktiviteter, såsom firandet av Skapelsetid eller delaktighet i Pilgrims Walk for Future, finns inte längre med i måldokumentet. Däremot kommer de fortsatt vara viktiga verktyg för att uppnå färdplanens mål. Detta gäller också de utbildningar, metoder och det material som utvecklats inom flera målområden under den första etappen.

Synergier och målkonflikter

Färdplanen fokuserar på klimatfrågorna. De påverkar möjligheterna att skydda och realisera mänskliga rättigheter samt förebygga konflikt. De påverkar också i högsta grad förutsättningarna för allt annat liv i skapelsen. På så sätt får ett aktivt klimatarbete långt bredare effekter. I arbetet med färdplanen beaktas andra relevanta frågor och perspektiv löpande för att skapa synergier med andra samhällsmål, som till exempel biologisk mångfald, för att hantera målkonflikter. Färdplanen bidrar bland annat till ett flertal mål i Agenda 2030¹.

¹ www.svenskakyrkan.se/agenda2030

Effektmål 2030

- Svenska kyrkan ska vara klimatneutral senast år 2030, det vill säga inte lämna något nettobidrag till den globala uppvärmningen. Målet ska till största delen nås genom utsläppsminskningar inom Svenska kyrkans egen verksamhet samt andra insatser för omställning nationellt och globalt².
- Svenska kyrkan ska i ökad utsträckning verka för den värderingsförändring som vi som mänsklighet behöver åstadkomma och lyfta andliga och existentiella aspekter av klimatkrisen.
- Svenska kyrkan ska, bland annat genom Act Svenska kyrkan, stärka stödet till de människor som drabbas mest av klimatförändringarnas effekter trots att de bidragit till dem allra minst.

Etappmål till 2027

1. Kyrkans uppdrag

Klimatfrågorna handlar om hur vi ser på oss själva, varandra, vår relation till skapelsen och Gud. Kyrkan har en unik möjlighet att bidra till värderingsförändring i det svenska samhället genom att vi kontinuerligt bearbetar värderingar, världsbild och livssyn i hela vår verksamhet. Detta uppdrag är en del i församlingens grundläggande uppgift: gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. Kyrkan både förvaltar och utvecklar sitt uppdrag i ord och handling som en tolkande gemenskap. Det finns ett stort behov av berättelser om vad livet i en klimativänlig framtid kan innebära, såväl materiellt som andligt och existentiellt. Inom Svenska kyrkan och i möte med andra samhällsaktörer finns rika möjligheter att vara med och formulera dessa berättelser och att sprida hopp. För att uppnå en långsiktig och hållbar samhällsförändring behöver även utbyten med andra kyrkor och trossamfund ske, både i Sverige och internationellt. Olika aktörer bidrar till diskussionen om grundläggande värderingar i olika länder, lokalsamhällen och kontexter. Utmärkande för vår evangelisk-lutherska tradition är att lyfta fram betydelsen av att värna ett gott liv i denna värld. Detta gäller också när förändring sker och ny kunskap växer fram.

Klimatfrågan är också en fråga om rättvisa. 10% av världens rikaste människor och länder står för över 50% av utsläppen av växthusgaser medan de som släpper ut minst drabbas mest av klimatförändringarnas effekter. De länder som genererat mest utsläpp måste bidra till en rättvis omställning där sårbara grupper av människor och samhällen får stöd och stärkt inflytande över de klimatbeslut som fattas.

Klimaträttvisa handlar också om att ställa om till mer hållbar konsumtion och bidra till rätten till värdiga liv för hela jordens befolkning och även framtida generationer. Här behöver även vi i Svenska kyrkan ta vårt ansvar tillsammans med andra samhällsaktörer. Det är en viktig moralisk fråga som handlar om etiskt ansvarstagande och ytterst att vara trogen vår kristna värdegrund.

² Eventuella kompensatoriska åtgärder för resterande utsläpp när alla möjliga utsläppsminskningar är uttömda, kommer att undersökas vidare. Återstående utsläpp kan exempelvis härröra från produktionsprocesser

för material och produkter som Svenska kyrkan köper in, och som återstår även när hållbarhetskrav har ställts vid inköp. Svenska kyrkan är beroende av att aktörer i omvärlden också ställer om sina processer.

Till och med 2027 ska:

- 1.1 Svenska kyrkan vara en modig röst för rättvis omställning med omsorg om hela skapelsen, som i ord och handling tar sitt ansvar lokalt och globalt.
- 1.2 Svenska kyrkan initiera och delta i samtal om värderingsförändringar avseende en människocentrerad livsförståelse³ och ett engagemang för naturens rättigheter.
- 1.3 Svenska kyrkans verksamhet inom den grundläggande uppgiften bidra till den nödvändiga värderingsförändring som krävs för skapelsens framtid.
- 1.4 kunskap om klimaträttvisa genomsyra all verksamhet i Svenska kyrkan.
- 1.5 Svenska kyrkan bearbeta andliga och existentiella perspektiv av klimatkrisen i ekumeniska och interreligiösa nätverk samt med andra samhällsaktörer.
- 1.6 alla församlingar ha tillgång till stöd för att synliggöra färdplanens mål i Svenska kyrkans interna främjande- och tillsynsverktyg som lokalförsörjningsplaner, församlingsinstruktioner och visitationer.

2. Energianvändning och byggnader

Energianvändning i Svenska kyrkans cirka 20 000 byggnader medför en betydande klimatpåverkan. Vi behöver arbeta systematiskt och innovativt med att både minska och effektivisera energianvändningen. Lokalförsörjningsplaner är viktiga verktyg för att se över lokalbehoven. Vi ska enbart använda energi när det finns ett behov, optimera befintliga installationer och använda de mest hållbara produkterna.

Till och med 2027 ska:

- 2.1 den totala köpta energimängden per kvadratmeter för uppvärmning och el i byggnader genom effektivisering ha minskat med minst 5% per år under etappen. Det motsvarar en maximal genomsnittlig energianvändning på 115 kWh/m² per år för uppvärmda ytor vid etappens slut.
- 2.2 de totala klimatpåverkande utsläppen från energianvändning ha halverats under etappen.
- 2.3 krematorieverksamheten använda uteslutande fossilfria stödbränslen och utsläppen från stödbränslet uppgå till maximalt 20 kg CO₂e/kremation.
- 2.4 fossil eldningsolja för uppvärmning vara helt utfasad. Övriga fossila bränslen för uppvärmning ska vara planerade för utfasning senast till 2030.
- 2.5 samtliga enheter inom Svenska kyrkan ha gjort aktiva val av förnybar el. Om möjligt ska elen vara märkt Bra Miljöval.⁴

3. Produktion av förnybar el

Med våra många fastigheter och tillgång till mark har Svenska kyrkan möjlighet att producera förnybar el. Därigenom bidrar Svenska kyrkan till Sveriges energitillförsel. Svenska kyrkan bidrar både direkt genom egna produktionsanläggningar och indirekt genom utarrendering av mark till andra producenter. Den förnybara elproduktionen består i huvudsak av sol- och vindkraft. Både klimatpåverkan och social hållbarhet

³ Antropocentrisk är ett annat ord för människocentrerad.

⁴ Tillgången på el märkt Bra Miljöval förväntas vara begränsad under början av etappen.

varierar dock stort mellan olika solelprodukter, varför hållbarhetsaspekterna är synnerligen viktiga att beakta inför etablering av nya anläggningar. Potential finns för innovation, exempelvis genom vidareutveckling av energilagring och systemtjänster.

Till och med 2027 ska:

- 3.1 den totala årliga produktionen av förnybar el (sol och vind), från egna anläggningar inom Svenska kyrkan ha ökat med minst 85 GWh under etappen, så att den egna förnybara elproduktionen vid etappens slut motsvarar minst en tredjedel av Svenska kyrkans elanvändning.
- 3.2 den relativa ökningen av installerad effekt sol i Svenska kyrkan överstiga ökningen för Sverige i stort under etappen.

4. Resor och transporter

I Svenska kyrkan görs många resor, vilket innebär stor energiåtgång och höga fossila utsläpp. Svenska kyrkan ska aktivt bidra till omställningen till fossilfria och effektiva resor och transporter. För att nå målen behövs åtgärder som rör beteendeförändringar såsom minskat resande, snålare körsätt och nya, mer klimatsmarta och innovativa resealternativ. Vi behöver även investera i ny teknik, praktiska förutsättningar som underlättar för fossilfria färdmedel samt välja fossilfria drivmedel. Förutsättningarna varierar i landet och därför kommer även åtgärderna att se olika ut.

Till och med 2027 ska:

- 4.1 minst 75 % av alla gruppresor och resor med bil i tjänsten vara fossilfria.
- 4.2 resor med bil och flyg ha minskat med minst 25 % resp. 50 % (i kilometer), under etappen.
- 4.3 praktiska förutsättningar⁵ som underlättar för fossilfria färdmedel finnas vid alla personalparkeringar och kyrkor med parkeringar

5. Begravningsplatser, markanläggningar och maskiner

Svenska kyrkan är den huvudsakliga huvudmannen för begravningsverksamheten i Sverige, och förvaltar över 3000 kyrkogårdar och begravningsplatser. Svenska kyrkan har ett ansvar för att bevara och sköta våra begravningsplatser på ett hållbart sätt. De är ofta högentensivt skötta och genererar därför utsläpp från fossilt drivna fordon och maskiner samt stora mängder avfall. Förvaltningen av kyrkogårdar och begravningsplatser skall genomföras och utvecklas på ett sätt som är både klimatsmart och som bevarar och utvecklar den biologiska mångfalden.

Till och med 2027 ska:

- 5.1 skötseln av begravningsplatser och markanläggningar inom Svenska kyrkan minska den fossila energianvändningen med minst 75 % när det gäller transporter, resor och maskinell utrustning under etappen.
- 5.2 Svenska kyrkan samordna krematorieverksamheten.

⁵ Exempel på praktiska förutsättningar är parkering för bilpool, laddstation till elbil och servicestation för cykel. Se fler exempel i på hållbarhetsportalen på Kornet (intranätet).

5.3 begravningsverksamheten samordna transporter av stoft och aska.

5.4 skötseln av begravningsplatser och markanläggningar inom Svenska kyrkan minska mängden restavfall med minst 5 % under etappen.

6. Konsumtion och investeringar

Svenska kyrkan gör årligen inköp för stora belopp och förvaltar ett avsevärt finansiellt kapital. Konsumtionen och investeringarna ger upphov till stora utsläpp och riskerar även att påverka mänskliga rättigheter negativt. Genom medvetna systematiska processer och val kan vi påverka leverantörer, förvaltare och bolag på egen hand och i samverkan med andra aktörer såväl i Sverige som internationellt. Som stöd för stift, församlingar och pastorat finns möjligheten att skapa ramavtal med leverantörer för särskilt hållbarhetspåverkande produkter och tjänster. Nytänkande kring behov och konsumtion kan också bidra till den nödvändiga omställningen. Att använda, vårda, laga och uppdatera det man redan har bidrar till en cirkulär konsumtion, liksom samnyttjande mellan verksamheter och enheter. Genom samarbeten med kapitalförvaltare finns hållbara fonder med låga förvaltningsavgifter.

Till och med 2027 ska:

- 6.1 en stödfunktion⁶ för hållbara inköpsprocesser vara etablerad, och användas inom varje stiftskansli och i minst 60 % av församlingarna i varje stift.
- 6.2 anslutning till Svenska kyrkans nationella och/eller regionala ramavtal, inom avtalskategorier med särskild klimatrelevans fördubblas under etappen.
- 6.3 resurseffektivitet, delande, återbruk, cirkulära lösningar och lågt klimatavtryck eftersträvas i största möjliga mån vid inköp och konsumtion på alla nivåer i Svenska kyrkan.
- 6.4 värdet på investerat kapital i Ethosfonderna ha bibehållits på minst samma nivå som vid ingången av etappen.
- 6.5 långsiktiga kapitalplaceringar göras i linje med Svenska kyrkans finanspolicy för nationell nivå.

7. Klimatanpassning och krisberedskap

Svenska kyrkan är viktig för många, inte minst i krissituationer. Svenska kyrkan ingår i Sveriges totalförsvar och måste således fungera även under höjd beredskap och krissituationer. Klimatrelaterade händelser som översvämningar och värmeböljor kan utgöra kriser som ökar risken för skadlig påverkan på Svenska kyrkans kulturarv, kyrkogårdar, kyrkor och andra byggnader. De riskerar även i längden att påverka Svenska kyrkans möjlighet att utföra sitt grundläggande uppdrag.

Det finns olika lokala förutsättningar och möjligheter i arbetet med klimatanpassning. Lokalförsörjningsplaner är ett verktyg för att förebygga negativa effekter. Det är ett privilegium att ha möjligheten att kunna förebygga att verksamhet drabbas av klimatförändringar. En möjlighet som de som redan drabbas hårt av klimatförändringarna oftast inte har. Svenska kyrkan ska lyfta rättvisaspekten i sammanhang kopplat till sitt eget arbete med klimatanpassning. Rättvisefrågan har lokala, regionala, nationella och globala dimensioner.

⁶ Stödfunktion kan innebära stödande och främjande både med material och mallar, utbildning och vägledning.

Till och med 2027 ska:

- 7.1 samtliga kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som är skyddade enligt kulturmiljölagen vara utredda för hur de påverkas av klimatförändringens effekter.
- 7.2 en samverkan och utbildning inom klimatanpassning vara etablerad och användas av Svenska kyrkans anställda och förtroendevalda.
- 7.3 det finnas beredskap och förmåga att bemöta fysiska, psykiska och existentiella behov vid både akuta och smygande kriser, orsakade av extrema väderhändelser eller ett förändrat klimat.
- 7.4 begravningsverksamheten vara fortsatt säkrad under väderrelaterade händelser.
- 7.5 rättvisaspekten synliggöras i arbetet med klimatanpassning.

8. Förvaltning av skog och mark

Hur Svenska kyrkan förvaltar skog och jord har stor betydelse för att begränsa vår klimatpåverkan. Växande skog binder koldioxid från atmosfären och skogarnas råvaror kan användas för att ersätta fossila bränslen och material. Samtidigt finns det fler mål som måste uppfyllas utöver de som kopplar till skogarnas träd tillväxt och kolbindning. Till dessa hör att bevara och utveckla skogarnas biologiska mångfald, upprätta sociala och kulturella värden samt att säkerställa skogsekosystemens stabilitet och anpassningsförmåga till ett förändrat klimat. En utredning har tillsatts som aktivt arbetar för att Svenska kyrkan ska säkerställa en så hållbar skogsförvaltning som möjligt. Svenska kyrkan har en hög ambitionsnivå och utredningens resultat kan bidra till att målen preciseras ytterligare inom detta målområde.

Klimatförändringarna påverkar även de arktiska urfolkens livsvillkor. Förutsättningarna för att bedriva långsiktigt hållbar rennäring och andra traditionella näringar hotas. Behovet av anpassningsåtgärder inom Svenska kyrkans markförvaltning och skogsbruk lyfts i handlingsplanen för åtaganden kopplade till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket.

Till och med 2027 ska:

- 8.1 beräkningsmodellen för den skogliga kolbalansen vara utvärderad genom extern revision, och mätmetoder för jordbrukets kolbalans vara implementerad i enlighet med bästa praxis och gällande redovisningsregler.
- 8.2 prästlönetillgångarna fortsatt aktivt bidra till forskning och utveckling om en hållbar förvaltning av skog och mark och en hållbar produktion av förnybar energi.
- 8.3 prästlönetillgångarna som markägare, projektör och kapitalförvaltare verka för ökat träanvändande i byggnationer och klimatsmart byggande.
- 8.4 produktion av förnybar el, motsvarande den totala årliga användningen i kyrkans byggnader, vara i projekt- eller produktionsfas på Prästlönetillgångarnas marker. Produktionen kan omfatta både egna anläggningar och anläggningar som drivs av andra aktörer på Prästlönetillgångarnas marker.

- 8.5 prästlönetillgångarna bidra till forum för kompetensutveckling, erfarenhetsutbyte och gemensamma projekt för fossilfritt och hållbart jordbruk för sina gårds- arrendatorer. Vid nyupplåtelse av arrenden ska man använda möjligheten att påverka brukandet om det anses lämpligt.
- 8.6 prästlönetillgångarnas skogsbruk sträva efter fossilfrihet i skötsel och transporter.
- 8.7 prästlönetillgångarna tillvarata den brukade skogens produktionspotential för ökad klimatnytta på kort och lång sikt. Samtliga åtgärder för klimatnytta inom Prästlönetillgångarnas förvaltning av skog och mark ska ha en balans mellan ekologiska, sociala, ekonomiska och andliga värden.
- 8.8 prästlönetillgångarna vidta aktiva åtgärder för klimatanpassning som kan öka skogarnas och jordbruksmarkens motståndskraft, återhämtnings- och utvecklingsförmåga och minska klimatförändringarnas skadliga effekter.
- 8.9 prästlönetillgångarna ha vidareutvecklat kunskap om hur markförvaltning och skogsbruk påverkar samiska näringar, samt genomfört anpassningar i enlighet med handlingsplanen som är kopplad till Svenska kyrkans ursäkt till det samiska folket. <https://www.svenskakyrkan.se/fotoweb/archives/5004-Illustrationer/Illustrationer/1246704.eps.info>

Begrepps- förklaringar

Antropocentrisk livssyn

En antropocentrisk livssyn har människan som utgångspunkt, till skillnad från en livssyn som utgår från att skapelsen ska ses som en helhet. En antropocentrisk livssyn är alltså en människocentrerad livsförståelse.

I *Ett biskopsbrev om klimatet* beskriver Svenska kyrkans biskopar en antropocentrisk livssyn som förnekar människans beroende av Skaparen och övriga skapelsen, där den ickemänskliga skapelsen blir ett medel för att maximera mänsklig nytta.⁷

Ethosfonderna

Det finns för närvarande tre fonder som följer finanspolicy för Svenska kyrkans nationella nivå. Dessa är Ethos aktiefond Sverige, Ethos räntefond Sverige och Ethos aktiefond Global. De har låga avgifter och riktar sig särskilt till stift och församlingar.

Hållbara inköpsprocesser

En hållbar inköpsprocess handlar om att inköp som görs ska beakta hållbarhetsrisker utifrån dess risker för negativ påverkan på människor och miljö. Det sker genom att säkerställa att rutiner för inköp är grundade i policyer, att kompetens, resurser och organisatoriskt stöd finns tillgängliga för den som gör inköpet, samt genom kravställan på leverantörer och uppföljning av de inköpsavtal som ingåtts.

Klimaträttvisa

Klimaträttvisa handlar om att alla politiska åtgärder som görs för att hantera klimatförändringar ska ha mänskliga rättigheter som utgångspunkt. Detta innebär att de länder som släppt ut mest ska ta sitt ansvar. Att sårbara människor och samhällen, som i de flesta fall bidragit minst till utsläppen men som drabbas mest, ska ha rätt till stöd för anpassning, omställning och kompensation för förluster och skador till följd av klimatförändringarna.⁸

Naturens rättigheter

Att erkänna naturfenomen (ekosystem) som rättighetsbärare började ta form på 1970-talet mot bakgrund av tilltagande miljöförstörelse. Den mer-än-mänskliga världen ses här som levande och inte enbart som resurs. Naturens rättigheter ska förstås som en komplettering av rättighetsbärare och inte i konkurrens med

⁷ Sida 65–66 www.svenskakyrkan.se/klimatbrevet

⁸ Denna definition bygger på den som används av Mary Robinson Foundation www.mrfcj.org/principles-of-climate-justice

mänskliga rättigheter. Engagemanget för naturens rättigheter ökar och det reflekteras i tilltagande omfattning också i den kristna ekumeniska världen som instrument för att respektera den mer-än-mänskliga skapelsen i sin egen rätt.

Smygande kriser

Smygande kriser är långsamt verkande hot som kan övergå till akuta samhällskriser om de inte hanteras i tid, som klimatkrisen, pandemier, spridning av multiresistenta bakterier, migration och cyberhot.

Ursprungsmärkning el och bra miljöval el

Alla elhandelsbolag är enligt lag skyldiga att redovisa ursprunget på den el man säljer, med hjälp av ursprungsgarantier. Därmed kan kunder exempelvis välja att köpa el av förnybart ursprung. Ursprungsmärkningen ställer inga övriga miljökrav. Bra Miljöval är Naturskyddsföreningens miljömärkning av produkter och tjänster. Bra Miljöval el ställer krav som exempelvis skyddar djur och natur, och ställer krav på att användning av biobränsle i energiproduktionen ska vara certifierat.

